

درس اول

تو را چگونه بشناسیم؟

توجه در این درس، شناخت خداوند در مقام ذات، صفات و کارهای او، تفاوت صفات ثبوتی و سلبی، ایمان و باور قلبی به خدا و آثار آن در زندگی فردی و اجتماعی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

❶ برخی از صفات خداوند: مهربان، مراقب و شاهد، مستعان و یاری‌رسان، عالم، قادر، غفار، پرده‌پوش (ستار)

❷ راه‌های آشنایی با صفات خداوند
 تفکر در کتاب آسمانی (قرآن)
 تفکر در جهان آفرینش

❸ صفات خداوند
 صفات و ویژگی‌هایی که نشان از کمال و توانایی دارد و در خداوند وجود دارد که اصطلاحاً صفات ثبوتی گفته می‌شود.
 صفات و ویژگی‌هایی که نشان از نقص و ناتوانی دارد و در خداوند راه ندارد که اصطلاحاً صفات سلبی گفته می‌شود.

❹ شناخت خدا (خداشناسی) ← ایمان به خدا (خداپاوری) ← ثمرات و آثار آن در زندگی

۱) ملکا ذکر تو گویم که تو پاک‌ی و خدایی	۱) نروم جز به همان ره که توام راهنمایی
۲) همه درگاه تو جویم همه از فضل تو پویم	۲) همه توحید تو گویم که به توحید سزایی
۳) تو حکیمی، تو عظیمی، تو کریمی، تو رحیمی	۳) تو نماینده فضلی، تو سزاوار ثنایی
۴) بری از رنج و گدازی، بری از درد و نیازی	۴) بری از بیم و امیدی، بری از عیب و خطایی
۵) نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی	۵) نتوان شبه تو جستن، که تو در وهم نیایی
۶) بُد این خلق و تو بودی، بُود خلق و تو باشی	۶) نه بجنبی نه بگردی، نه بکاهی نه فزایی
۷) همه عزّی و جلالی، همه علمی و یقینی	۷) همه نوری و سروری، همه جودی و سخایی

بررسی اشعار و صفات ثبوتی و سلبی خداوند

این ابیات در مورد خداشناسی و صفات ثبوتی و سلبی خداوند است که حکیم سنایی، شاعر قرن پنجم و ششم هجری (در کتاب‌های ادبیات قرن ششم آمده است) سروده است.

❶ مَلِکَا: ای مَلِک، ای خداوندی که پادشاه کائنات هستی.

واژه‌های «مَلِک، پاک، راهنما» صفات ثبوتیه است.

❷ واژه «فضل» صفت ثبوتیه است.

❸ واژه‌های «حکیم، عظیم، کریم، رحیم» صفات ثبوتیه است.

❹ واژه‌های «رنج، گداز، درد، نیاز، بیم، امید، عیب، خطا» از صفات سلبی است و خداوند بری و از این صفات مُبرّا است.

❺ واژه «شبه» و شبیه داشتن از صفات سلبی است.

❶ واژه «بودن» از صفات ثبوتی و واژه‌های «نبودن، جنبیدن و حرکت، گردیدن و شدن، کاستن و افزایش» از صفات سلبی است.

❷ واژه‌های «عزت، جلال، علم، یقین، نور، سرور، جود و سخاوت» از صفات ثبوتیه است.

علاوه بر این صفات، صفت قهاریت، جباریت، قدرت، سمیع، بصیر و ... می‌توان به خداوند نسبت داد.

راه‌های شناخت صفات خداوند

❶ راه‌های شناخت صفات خداوند } تفکر در کتاب آسمانی (قرآن و کلام الهی)
تفکر در کتاب آفرینش

❷ صفات خداوند } الف) صفاتی که جنبه کمال دارند. (صفات ثبوتی)
ب) صفاتی که جنبه نقص دارند. (صفات سلبی)

❸ یکی از مسائلی که همواره ذهن انسان را به خود مشغول کرده است، یافتن راهی برای شناخت خالق و آفریدگار هستی است.

❹ چند سؤال اساسی } الف) او چگونه خدایی است؟
ب) خداوند چه ویژگی‌هایی دارد؟
ج) آیا به همه چیز علم و آگاهی دارد؟
د) او قادر به انجام چه کارهایی است؟
ه) او با بندگان خود چگونه رفتار می‌کند؟

❺ برای یافتن پاسخ این پرسش‌ها، نیازمند منبعی هستیم که اطلاعات «دقیق» و «غیرقابل خدشه» بدهد تا به شناخت صحیح و به دور از اشتباه و خطا در مورد خداوند دست یابد. (عقل، مشورت، نقل، کتاب آسمانی و ...؟)

❻ انسان چون توانایی محدود دارد، امکان شناخت کامل خدای نامحدود را ندارد. اما آدمی به قدر توان و درک خود می‌تواند به شناخت محدود و نسبی از خداوند دست یابد و پیامبر(ص) در این زمینه فرموده است:

متن حدیث	ما عَرَفْنَاكَ حَقًّا مَعْرِفَتِكَ
واژگان	ما = ن / عرفنا = شناختیم / ک = تورا / حَقٌّ = شایسته / معرفتک = معرفت و شناخت
ترجمه	آن چنان که شایسته معرفت توست، تو را نشناختیم
پیام	۱) خداوند نامحدود و بی‌کران است. ۲) قدرت درک و فهم انسان محدود است. ۳) احاطه محدود بر نامحدود غیرممکن است. ۴) شناخت کامل خداوند غیرممکن است. (حَقٌّ معرفتک)

تفکر در کتاب آسمانی

❶ یکی از بهترین راه‌های دستیابی به شناخت صفات خداوند، مراجعه به کلام خود اوست. (یعنی ببینیم خود خداوند در قرآن و کتاب‌های آسمانی دیگر چگونه خود را معرفی کرده است.)

❷ توصیفی که خداوند از خود می‌کند، توصیفی دقیق و بی‌نقص است که می‌تواند ما را در شناخت صحیح از او یاری دهد.

❸ خداوند در قرآن خود را این‌گونه معرفی می‌کند: عالم، مهربان، دوستدار، مجازات‌کننده، عادل (و غیر ستمکار)، توبه‌پذیر، شاکر، رزاق، ناصر، سرپرست و ...

الف) خداوند علم و آگاهی کامل دارد:

* او از آنچه در قلب ما می‌گذرد آگاه است.^۱

* از آنچه چشم‌های ما می‌بیند آگاه است.^۲

۱. والله يعلم ما فی قلوبکم (احزاب ۵۱)

۲. يعلم خائنة الأعین (غافر ۱۹)

* از آن چه در گوش دیگران نجوا می‌کنیم آگاه است.^۱

* از افتادن برگ درختان آگاه است.^۲

* هیچ چیز آشکار و مخفی‌ای نیست مگر آن که خدا به آن علم دارد.^۳

متن آیه	إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى (اعلی ۷)
واژگان	إِنْ = قطعاً / يعلمُ = می‌داند / الْجَهْرُ = آشکار / ما = آن چه / يخفی = مخفی است.
ترجمه	قطعاً خداوند می‌داند آشکار و آن چه را که پنهان است.
پیام	۱) آگاهی و علم خداوند به آشکار و پنهان انسان و غیر انسان (الجهر و ما يخفی) ۲) علم کلی و جزئی خداوند به همه موجودات (يعلم)

(ب) او مهربان و دوستدار است:

* خداوند مهربان است و مهربانی او همه چیز و همه کس را دربر گرفته است.^۴

* او آن قدر مهربان است که مهرورزی را بر بندگان خود واجب کرده است.^۵

* او خود را دوستدار بندگان نامیده است.^۶

متن آیه	وَ هُوَ الْغَفُورُ الْودُودُ (بروج ۱۴)
واژگان	هو = او / الغفور / آمرزنده / الودود = دوستدار
ترجمه	و او آمرزنده دوستدار (بندگان) است.
پیام	گستره مهربانی و آمرزش خداوند نسبت به بندگان خود حدی ندارد. (الغفور الودود)

(ج) او مجازات‌کننده سرکشان است:

متن آیه	وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (حشر ۴)
واژگان	مَنْ = هر کس / يُشَاقِقُ = دشمنی کند / إِنْ = قطعاً / الْعِقَابُ = مجازات
ترجمه	و هر کس با خدا دشمنی ورزد پس (بداند که) خداوند قطعاً به سختی مجازات می‌کند.
پیام	۱) با وجود این که خداوند بسیار مهربان است، او مجازات‌کننده نیز هست. (شدیدالعقاب) ۲) کسانی که به مبارزه با حق برخیزند و دست از گناه سرکشی بردارند از رحمت خویش محروم می‌سازد. (من يُشَاقِقُ) ۳) خداوند دشمنان خود را به عذابی دردناک گرفتار می‌کند. (شدیدالعقاب)

(د) خداوند ظالم نیست بلکه انسان‌ها ظالمند:

متن آیه	إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ (یونس ۴۴)
واژگان	إِنْ = قطعاً / لا يظلمُ = ستم نمی‌کند / ولكن = بلکه، ولی / أنفسهم = خودشان
ترجمه	به یقین خداوند هیچ ستمی به مردم نمی‌کند بلکه مردم خودشان ستم می‌کنند.
پیام	۱) ظلم و ستم یک صفت سلبی و از روی نقص است و در خداوند راه ندارد. (لا يظلم) ۲) انسان با گناه در حق خود و مردم و خدا ستم می‌کند. ۳) گناه و ستمکاری سبب گرفتاری و هلاکت می‌شود. (يظلمون)

۱. أَمْ يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سُرَّهُمْ وَ نَجْوَاهُمْ (توبه ۷۸)

۲. وَ يَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ مَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا (انعام ۵۹)

۳. إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَ مَا يَخْفَى (اعلی ۷)

۴. وَ رَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ (اعراف ۱۵۶)

۵. كَتَبَ عَلَيَّ نَفْسَهُ الرَّحْمَةَ (انعام ۱۲)

۶. وَ هُوَ الْغَفُورُ الْودُودُ (بروج ۱۴)

هـ) خداوند توبه‌پذیر است:

* کسانی را که از گناه خویش پشیمان شوند و توبه کنند با آغوش باز می‌پذیرد.^۱

* او خود را بسیار توبه‌پذیر معرفی می‌کند.^۲

* او توبه‌کنندگان را بسیار دوست دارد.^۳

متن آیه	إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ (بقره ۲۲۲)
واژگان	يُحِبُّ = دوست می‌دارد (مضارع) / التَّوَّابِينَ = بسیار توبه‌کنندگان
ترجمه	قطعاً خداوند بسیار توبه‌کنندگان را (روی‌آوران به خدا) دوست می‌دارد.
پیام	۱) دوست داشتن، یک صفت ثبوتیه است. (يُحِبُّ) ۲) توبه و بازگشت ویژه انسان است و حیوانات و فرشتگان در موردشان «توبه» بی‌معناست. (التَّوَّابِينَ) ۳) بعد از گناه، در رحمت خدا باز است و خداوند توبه‌پذیر است. (يُحِبُّ) ۴) خداوند همواره انسان‌های توبه‌کار (بعد از انجام گناه) را دوست دارد. (يُحِبُّ)

و) خداوند با قرار دادن احکام و قوانینش می‌خواهد انسان‌ها را پاک کند و نعمتش را تمام کند.

خداوند با احکام و قوانینش }
(۱) قصد سخت گرفتن بر بندگان را ندارد.
(۲) انسان را به سمت خوشبختی هدایت می‌کند و از گمراهی او جلوگیری می‌کند.

متن آیه	مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُنَمِّتَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ. (مائده ۶)
واژگان	ما يُرِيدُ: نمی‌خواهد / من حَرَجٍ: در سختی و مشقت / لِيُطَهِّرَكُمْ: تا شما را پاک کند / لِيُنَمِّتَ: تا تمام نماید / لَعَلَّكُمْ: شاید شما / تَشْكُرُونَ: شکر به جای آورید
ترجمه	خداوند نمی‌خواهد (با احکامش) شما را در سختی و مشقت قرار دهد، بلکه می‌خواهد شما را (از آلودگی‌ها) پاک کند و نعمتش را بر شما تمام نماید، تا شکر او را به جای آورید.
پیام	۱) احکام و بایدها و نبایدهایی که از سوی خداوند واجب شده است در حد توان و طاقت انسان است. (ما یُرید... من حرج) ۲) وضع احکام دین برای پاک شدن از آلودگی‌هاست (لیطهِّرکم) ۳) انجام احکام الهی برخوردار از نعمت الهی است. (لینمِّتَ نعمته) ۴) قرار دادن احکام الهی برای پاک‌سازی انسان می‌باشد و لازمه‌اش شکرگزاری و قدردانی از سوی انسان است. (تَشْكُرُونَ)

ز) خداوند رزاق و روزی‌دهنده است:

* او بهترین روزی‌دهنده است.^۴

* او بهترین یاری‌دهنده است.^۵

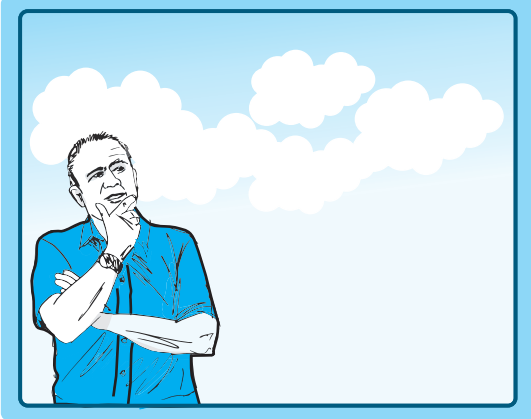
* او بهترین سرپرست است.^۶

تفکر در کتاب خلقت

علاوه بر راه شناخت از طریق قرآن کریم، راه تفکر در کتاب خلقت (تفکر در آفرینش موجودات گوناگون، از موجودات ریز گرفته تا موجودات بسیار بزرگ در کهکشان‌ها) نیز بر همگان باز است، یعنی از طریق آثار و نشانه‌های او که در سراسر جهان آفرینش متجلی است به ویژگی‌های او پی ببریم (پی بردن از راه پدیده به پدید آورنده، پی بردن از راه اثر به مؤثر)

۴. وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ (جمعه ۱۱)
۵. وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ (آل عمران ۱۵۰)
۶. نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ (انفال ۴۰)

۱. وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ (نساء ۲۷)
۲. وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (بقره ۱۶۰)
۳. إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ (بقره ۲۲۲)

﴿۱۱﴾ الف) با دیدن نوشته پی به وجود نویسنده و میزان علم و دانایی و نوع افکار و اندیشه‌هایش می‌بریم.

ب) با دیدن ساختمان پی به وجود سازنده و میزان مهارت و توانایی او می‌بریم. ج) با تفکر در جهان خلقت نیز می‌توان علاوه بر پی بردن به وجود خالق بی‌همتا، با برخی از ویژگی‌ها و صفات او نیز آشنا شویم.

زیبایی‌های عالم ← جلوه‌ای از زیبایی اوست.

خوبی‌های عالم ← روایتگر نیکی اوست.

عظمت‌های عالم ← پرتوی از قدرت و بزرگی اوست.

﴿۱۲﴾ برگ درختان سبز در نظر هوشیار

هر ورقش دفتری است معرفت کردگار (سعدی)

این بیت بیانگر «تفکر در کتاب خلقت برای خداشناسی» است.

یعنی از طریق نظم و زیبایی‌هایی که در کائنات، از جمله یک برگ درخت وجود دارد پی به ناظم و خالق آن می‌بریم.

﴿۱۳﴾ به هر میزان که علم و دانش ما افزایش می‌یابد آثار علم و قدرت خداوند را بیش‌تر درک می‌کنیم و در برابر این همه عظمت، به شگفتی می‌آییم؛ آن‌چنان که عقل و اندیشه بزرگ‌ترین دانشمندان نیز در برابر این همه شگفتی، به حیرت درمی‌آید.

افزایش دانش ما ← درک آثار علم و قدرت خداوند ← شگفتی ما ← حیرت

﴿۱۴﴾ اینشتین، فیزیک‌دان نامی معاصر درباره روبرو شدن انسان با شگفتی‌های بی‌پایان طبیعت، بر این عقیده است که انسان مانند کودکی است که وارد کتابخانه بزرگی انبوه از کتاب می‌شود. کودک می‌داند که باید کسی آن کتاب‌ها را نوشته باشد ... کودک طرحی مشخص و نظمی اسرارآمیز مشاهده می‌کند. او می‌گوید: به نظر من وضعیت این کودک همانند وضعیت عقل انسان در برابر خداست.

یک پرسش

آیا می‌توان هر صفتی را که در مخلوقات می‌بینیم به خداوند متعال نسبت دهیم؟

﴿۱۵﴾ الف) هر کمال و خوبی که مخلوقات دارند، از خالق دریافت کرده‌اند و کسی می‌تواند کمال و خوبی را به دیگری بدهد که خود نیز آن را دارا باشد.

بنابراین خداوند سرچشمه همه خوبی‌ها و کمالات است و صفاتی که جنبه کمال دارند در او وجود دارد، مانند: قدرت، علم، عدالت، رحمت و مهربانی، رازقیت، حیات و بخشندگی

ب) صفاتی است که جنبه نقص و کاستی دارد و خداوند از آن‌ها مبرا (بری) است. صفاتی که از مخلوق بودن و محدود بودن موجودات سرچشمه می‌گیرد، در او نیست؛ زیرا خداوند مخلوق و محدود نیست. صفات زیر از صفات سلبی است:

جهل، ظلم، ضعف، جسمانی بودن، نقص، کاستی، مکان داشتن، خستگی، خواب، مرگ، عجز و نیاز به پدر و مادر

حمد و تسبیح

﴿۱۶﴾ حمد یعنی ستایش. وقتی می‌گوییم «الحمد لله رب العالمین» می‌خواهیم بگوییم که «هر ستایش برای خداست» کسی و چیزی قابل ستایش است که کمالات و خوبی‌ها و زیبایی‌ها در او باشد. چون همه زیبایی‌ها، خوبی‌ها و کمالات جهان از اوست، پس ستایش حقیقی و حمد واقعی از آن اوست. وقتی می‌گوییم خدا! تو پروردگار جهانی، تو رحمان و رحیمی، تو بخشنده و مهربانی، او را ستوده‌ایم و در حمد و ستایش همواره «صفات ثبوتی» خدا را یادآوری می‌کنیم.

﴿۱۷﴾ تسبیح یعنی پاک و منزّه دانستن. وقتی می‌گوییم «سبحان الله» یا «سبحان ربی العظیم و بحمده» می‌خواهیم بگوییم «خداوند از هر نقص و عیبی منزّه است.» در تسبیح، خداوند را از «صفات سلبی» پاک و منزّه می‌داریم و می‌گوییم: خدا! تو نیازمند نیستی، تو شریک نداری، تو فرزند نداری، تو حد و اندازه نداری و ...

بیشترها آیات زیر را مرور کرده و در صفات خداوند بیندیشید:

آیات ۵۸ تا ۶۵ سوره حج:

... و إِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ	(رازقیت خداوند) ۵۸
... و إِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَكِيمٌ	(علم و حکمت خداوند) ۵۹
... إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ	(بخشندهگی و آمرزش خداوند) ۶۰
... و أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ	(شنوایی و بینایی خداوند) ۶۱
و أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ	(والایی و بزرگی خداوند) ۶۲
... و إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ	(لطف و آگاهی خداوند) ۶۳
... و إِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ	(بی‌نیازی و ستودگی خداوند) ۶۴
... إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ	(مهربانی خداوند) ۶۵

آیات ۲۵ تا ۳۰ سوره شوری:

و هو الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ (پذیرش توبه، عفو و گذشت، علم الهی) ۲۵
و يستجيب الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ (استجابت دعای مؤمنان، افزایش لطف) ۲۶
و لَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَّوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِن يُنزِلُ بِقَدْرِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بَعْبَادَهُ خَبِيرٌ بَصِيرٌ (دادن رزق و روزی به اندازه، آگاهی و بینایی خداوند) ۲۷
و هو الَّذِي يُنزِلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ (بارش باران و وسعت رحمت خداوند، سرپرستی و بی‌نیازی او) ۲۸
وَمِن آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ مَا بَتَّ فِيهِمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَى جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ (آفریدگاری، اراده و قدرت خداوند در قیامت) ۲۹
و مَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ (عفو و آمرزش الهی) ۳۰

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۱. «تفکر در کتاب آسمانی» و «تفکر در جهان آفرینش» به ترتیب، راه‌های شناخت کدام موضوع است؟

(۱) خدا - خدا (۲) خدا - معاد (۳) معاد - معاد (۴) معاد - خدا

۲. اعتقاد به این‌که یکی از ویژگی‌های خداوند «مستعان» است به چه معناست؟

(۱) مراقب (۲) یاری رسان (۳) کمک خدا (۴) پرده‌پوش

۳. این پرسش در مورد خدا که «تو را چگونه بشناسم؟» مقصود چیست؟

(۱) چیستی خدا (۲) أفعال خدا (۳) ذات خدا (۴) صفات خدا

۴. مقصود از «صفات سلبی» چیست؟

(۱) صفات و ویژگی‌هایی که بیانگر نقص و ناتوانی است و بعضی از آن‌ها در خداوند وجود دارد.

(۲) صفات و ویژگی‌هایی که از ذات خداوند ناشی می‌شود و در خداوند وجود دارد.

(۳) صفات و ویژگی‌هایی که بیانگر نقص و ناتوانی است و در خداوند وجود ندارد.

(۴) صفات و ویژگی‌هایی که از ذات خداوند ناشی می‌شود و در خداوند وجود ندارد.

۵. کدام ترتیب درست است؟

(۱) عرصه شناخت ← علم و آگاهی ← فطرت و ذات

(۲) علم و آگاهی ← رفتار و عمل ← ایمان و باور

(۳) عرصه شناخت ← ایمان و باور ← رفتار و عمل

(۴) رفتار و عمل ← ایمان و باور ← شناخت و علم

۶. بیت «ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی / نروم جز به همان ره که توام راهنمایی» بیانگر کدام صفت خداست؟

(۱) حکیم (۲) هادی (۳) عظیم (۴) نور

۷. جایگاه «ایمان» و «شناخت» به ترتیب کدام است؟

(۱) عقل - فطرت (۲) فطرت - قلب (۳) قلب - دل (۴) قلب - عقل

۸. بیت «همه درگاه تو جویم همه از فضل تو پویم / همه توحید تو گویم که به توحید سزایی» بیانگر کدام صفت خداوند است؟

(۱) یکتایی (۲) پاکی (۳) دانایی (۴) بزرگی

۹. بیت «نَبُدْ این خلق و تو بودی، نَبُود خلق و تو باشی / نه بجنبی نه بگردی، نه بکاهی نه فزایی» به کدام صفت پروردگار اشاره دارد؟

(۱) جباریت و قهاریت (۲) حکمت و علم (۳) ازلی و ابدی (۴) فضل و لطف

۱۰. بیت «نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم ننگی / نتوان شبه تو جستن، که تو در وهم نیایی» با کدام آیه یا حدیث قرابت معنایی دارد؟

(۱) إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى (۲) وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ

(۳) إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ (۴) مَا عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ

۱۱. براساس بیت «تو حکیمی، تو عظیمی، تو کریمی، تو رحیمی / تو فاینده عقلی، تو سزاوار ثنایی» علت شایستگی ثناگویی در مورد خداوند چیست؟

(۱) نفی صفات سلبیه (۲) داشتن صفات ثبوتیه (۳) فطرت خداگرایی انسان (۴) داشتن صفات سلبیه

۱۲. بیت «بری از رنج و گدازی، بری از درد و نیازی / بری از بیم و امیدی، بری از عیب و خطایی» به کدام موضوع اشاره دارد؟

- (۱) ذکر صفات کمالیه
(۲) ذکر صفات ثبوتیه
(۳) ذکر صفات سلبیه
(۴) ذکر صفات جمالیه

۱۳. در زمینه شناخت انسان کدام یک درست است؟

- (۱) چون انسان توانایی نامحدود دارد امکان شناخت کامل خدای نامحدود دارد.
(۲) چون انسان توانایی محدود دارد امکان شناخت کامل خدای محدود دارد.
(۳) چون انسان توانایی نامحدود دارد امکان شناخت کامل خدای نامحدود ندارد.
(۴) چون انسان توانایی محدود دارد امکان شناخت کامل خدای نامحدود ندارد.

۱۴. یکی از مسائلی که همیشه انسان را به خود مشغول کرده است، یافتن راهی برای شناخت هر چه بیشتر است.

- (۱) ذهن - آفریدگار هستی
(۲) ذهن - انسان
(۳) فطرت - انسان
(۴) فطرت - آفریدگار هستی

۱۵. پاسخ دادن به سؤالاتی از قبیل «علم و قدرت خداوند چگونه است؟ نحوه رفتار خداوند با بندگان چگونه است؟ و ...» نیازمند دستیابی انسان به چه منبعی است؟

- (۱) منبعی که به بیش‌تر سؤالات او پاسخ دهد.
(۲) منبعی که اطلاعات دقیق و غیرقابل خدشه به او بدهد.
(۳) منبعی که اطلاعاتی دقیق و قابل نقل به او دهد.
(۴) منبعی که قابل اثبات علمی و عینی باشد.

۱۶. حدیث شریف «ما عرفناک حق معرفتک» از کیست و بیانگر چیست؟

- (۱) امام علی(ع) - انسان به اندازه توان و درک خود می‌تواند شناختی محدود از خداوند داشته باشد.
(۲) رسول خدا(ص) - انسان به اندازه توان و درک خود می‌تواند شناختی محدود از خداوند داشته باشد.
(۳) رسول خدا(ص) - چون انسان توانایی نامحدود دارد بنابراین می‌تواند شناخت کاملی از خداوند داشته باشد.
(۴) امام علی(ع) - چون انسان توانایی نامحدود دارد بنابراین می‌تواند شناخت کاملی از خداوند داشته باشد.

۱۷. آیه شریفه «إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى» بیانگر چیست؟

- (۱) علم کلی و نه جزئی خداوند به عالم
(۲) علم الهی نسبت به پنهان و آشکار انسان
(۳) علم الهی نسبت به اعمال و رفتار انسان
(۴) علم الهی نسبت به پنهان و آشکار موجودات

۱۸. مراجعه به کلام خداوند یکی از بهترین راه‌های دستیابی به شناخت کدام است؟

- (۱) صفات خداوند
(۲) ذات خداوند
(۳) هستی خداوند
(۴) چیستی خداوند

۱۹. کدام یک، از راه‌های شناخت صفات خداوند نیست؟

- (۱) تفکر در کتاب آفرینش
(۲) تفکر در کتاب آسمانی
(۳) تفکر در مرگ و مراحل بعد از آن
(۴) تفکر در انسان و طبیعت

۲۰. تمام آیات زیر به علم الهی اشاره دارد به جز گزینه ...

- (۱) والله يعلم ما فی قلوبکم
(۲) ألا بذکر الله تطمئن القلوب
(۳) يعلم خائنة الأعین
(۴) ألم يعلموا أن الله يعلم سرهم و نجواهم

۲۱. کدام یک از آیات، تأکید می‌کند که خداوند کسانی را که به مبارزه با حق برخیزند و از گناه و سرکشی دست بردارند از رحمت خویش محروم می‌سازد و آن‌ها را مجازات می‌کند؟

- (۱) إن الله لا یظلم الناس شیئاً ولكنَّ الناس أنفسهم یظلمون
(۲) هو الَّذی أُنزِلَ السَّکینة فی قلوب المؤمنین
(۳) أفحسبتم أمَّا خلقناکم عبثاً و أنکم إلینا لا تُرجعون
(۴) وَ مَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

۲۲. خداوند در قرآن کریم کدام ویژگی را بر خود واجب کرده است؟

- (۱) هدایت و راهنمایی بندگان
(۲) پذیرش توبه بندگان
(۳) عدالت‌ورزی بر بندگان
(۴) مهرورزی بر بندگان

۲۳. معنای «الجهر» در آیه شریفه «إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَ مَا يُخْفَى» چیست؟

- (۱) آشکار (۲) پنهان (۳) نادانی (۴) محدودیت

۲۴. کدام یک از صفات خداوند، وسعت همه‌جانبه داشته و همه چیز و همه کس را دربرمی‌گیرد؟

- (۱) حکمت (۲) عقاب (۳) رحمت (۴) شکر

۲۵. آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا» به کدام موضوع اشاره دارد؟

- (۱) صفات کمالی (۲) صفات ثبوتی (۳) صفات جمالی (۴) صفات سلبی

۲۶. آیه شریفه «وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ» بیانگر چیست؟

- (۱) رابطه دشمنی با خدا و عذاب الهی
(۲) رابطه دشمنی با خدا و پذیرش توبه
(۳) رابطه دوستی با خدا و رحمت الهی
(۴) رابطه دوستی با خدا و پذیرش توبه

۲۷. در کدام یک از آیات، خداوند خود را «دوستدار» معرفی می‌کند؟

- (۱) الحمد لله رب العالمین
(۲) و هو الغفور الودود
(۳) كان الله شاكراً عليماً
(۴) الله الصمد

۲۸. آدمیان از چه طریقی به خود ستم می‌کنند و نتیجه این ستمگری چیست؟

- (۱) با تکیه بر اراده خود - قرار گرفتن در مسیر فلاح و رستگاری
(۲) با گناهان و خطاها - قرار گرفتن در مسیر فلاح و رستگاری
(۳) با گناهان و خطاها - قرار دادن خود در مسیر گرفتاری و هلاکت
(۴) تکیه بر اراده خود - قرار دادن خود در مسیر گرفتاری و هلاکت

۲۹. خداوند با قصد سخت گرفتن بر بندگان را ندارد بلکه می‌خواهد انسان‌ها را از دور کند.

- (۱) نزول قرآن - پلیدی‌ها و ناپاکی‌ها
(۲) احکام و قوانینش - اندیشه‌های نادرست
(۳) نزول قرآن - اندیشه‌های نادرست
(۴) احکام و قوانینش - پلیدی‌ها و ناپاکی‌ها

۳۰. انسان‌هایی که گناه کرده و آن‌گاه از گناه خویش، پشیمان می‌شوند کدام آیه قرآنی بشارت‌دهنده آن‌هاست؟

- (۱) إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا
(۲) إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ
(۳) أَيُّهَا نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
(۴) كَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا

۳۱. براساس آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ» اراده و انجام ظلم و ستم از سوی کیست؟

- (۱) مردم (۲) خدا
(۳) پیامبران (۴) اولیاء خدا

۳۲. رسیدن به خوشبختی و سعادت در گرو چیست؟

- (۱) رعایت عرف جامعه
(۲) انجام احکام و قوانین الهی
(۳) دوری از معاصی
(۴) توبه و پشیمانی از زشتی‌ها

۳۳. آیات شریفه «وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّزَاقِينَ»، «وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ» و «نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ» به ترتیب کدام صفات ثبوتی را بیان می‌کند؟

- (۱) روزی‌رسان - یاری‌کننده - سرپرست
(۲) روزی‌رسان - سرپرست - یاری‌کننده
(۳) روزی‌رسان - یاری‌کننده - توبه‌پذیر
(۴) یاری‌کننده - سرپرست - روزی‌رسان

۳۴. خداوند با احکام و قوانینش قصد سخت گرفتن بر بندگان را ندارد. این موضوع در کدام آیه شریفه آمده است؟

- (۱) وَلٰكِنْ يُرِيْدُ لِيُطَهِّرَكُمْ
(۲) وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ
(۳) وَ كَانَ اللّٰهُ شَاكِرًا عَلِيْمًا
(۴) مَا يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ

۳۵. قدردانی و سپاسگزاری از خداوند به خاطر چیست؟

- (۱) دادن نعمت‌های فراوان
(۲) دادن وعده بهشت رضوان
(۳) دور کردن از جهنم و عذاب آخری
(۴) دور کردن از زشتی‌های اخلاقی

۳۶. در کدام سوره قرآن کریم، به بی‌همتایی و بی‌نیازی خداوند اشاره شده است؟

- (۱) حمد
(۲) توحید
(۳) عصر
(۴) کوثر

۳۷. یکی از راه‌های خدانشناسی، تفکر در کتاب خلقت است؛ یعنی ...

- (۱) از طریق تفکر و اندیشه در کتاب‌های آسمانی به ویژگی‌های او پی ببریم.
(۲) از طریق آثار و نشانه‌های او که در سراسر جهان آفرینش متجلی است به ویژگی‌های او پی ببریم.
(۳) از طریق تفکر و اندیشه در کتاب‌های آسمانی به ذات او پی ببریم.
(۴) از طریق آثار و نشانه‌های او که در سراسر جهان آفرینش متجلی است به ذات او پی ببریم.

۳۸. آیه‌های شریفه «مالک يوم الدين» و «غير المغضوب عليهم» و «لا الضالین» به ترتیب کدام موضوع را بیان می‌کند؟

- (۱) قیامت - گمراهان - غضب‌شدگان
(۲) ثروتمندان - غضب‌شدگان - گناهکاران
(۳) قیامت - غضب‌شدگان - گمراهان
(۴) ثروتمندان - گمراهان - گناهکاران

۳۹. در سوره توحید کدام موضوع مطرح نشده است؟

- (۱) خداوند پروردگار جهانیان است.
(۲) زاد و ولد از خداوند به دور است.
(۳) خداوند یگانه و بی‌نیاز است.
(۴) خداوند هم‌تا و گفوی ندارد.

۴۰. در کدام سوره قرآن کریم به هدایتگری و نعمت‌بخشی خداوند اشاره شده است؟

- (۱) توحید
(۲) عصر
(۳) کوثر
(۴) حمد

۴۱. با دیدن «پدیده» به ترتیب به دو موضوع پی می‌بریم:

- (۱) میزان علم و آگاهی پدیدآورنده - قصد و انگیزه پدیدآورنده
(۲) وجود پدیدآورنده - قصد و انگیزه پدیدآورنده
(۳) وجود پدیدآورنده - ویژگی‌ها و صفات پدیدآورنده
(۴) میزان علم و دانایی پدیدآورنده - ویژگی‌ها و صفات پدیدآورنده

۴۲. بیت «برگ درختان سبز در نظر هوشیار / هر ورقش دفتری است معرفت کردگار» به کدام موضوع اشاره می‌کند؟

- (۱) از علت پی به معلول بردن
(۲) از اثر پی به مؤثر بردن
(۳) از مؤثر پی به اثر بردن
(۴) از محرک پی به حرکت بردن

۴۳. بیت «برگ درختان سبز در نظر هوشیار / هر ورقش دفتری است معرفت کردگار» بیانگر کدام راه خدانشناسی است؟

- (۱) تفکر در کتاب خلقت
(۲) تفکر در کتاب آسمانی
(۳) برهان علت و معلول
(۴) برهان فطرت

۴۴. با دیدن ساختمانی باشکوه و مجلل علاوه بر این که به وجود سازنده آن پی می‌بریم ...

- (۱) به میزان علاقه و ثروت او باخبر می‌شویم.
(۲) به صفات و ویژگی‌های اخلاقی سازنده باخبر می‌شویم.
(۳) به اهداف مادی و معنوی سازنده پی می‌بریم.
(۴) از میزان مهارت و توانایی سازنده باخبر می‌شویم.

۴۵. به هر میزان که علم و دانش ما افزایش می‌یابد، بیش‌تر از گذشته و خداوند را در جهان می‌یابیم و در برابر این همه ، به شگفتی می‌آییم.

- (۱) علم - عدالت - زیبایی
(۲) علم - قدرت - عظمت
(۳) اراده - اختیار - عظمت
(۴) عدالت - مهربانی - زیبایی

۴۶. عکس‌العمل عقل و اندیشهٔ اندیشمندان و متفکران در برابر شگفتی‌های جهان چگونه است؟

- (۱) حیرت
(۲) تکبر
(۳) عظمت
(۴) خضوع

۴۷. در عرصهٔ خداشناسی کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) خدایی که قرآن توصیف می‌کند بهترین روزی‌دهنده، بهترین یاری‌کننده و بهترین سرپرست است.
(۲) زیبایی‌های عالم، جلوه‌ای از زیبایی‌های او، خوبی‌های آن، روایتگر نیکی او و عظمت‌های آن، پرتوی از قدرت و بزرگی اوست.
(۳) توصیفی که خداوند از خود می‌کند، توصیفی دقیق و بی‌نقص است که می‌تواند ما را در شناخت صحیح از او، یاری دهد.
(۴) از طریق مخلوقات می‌توان به صفات خالق و آفریدگار پی برد بنابراین می‌توان هر صفتی را که در مخلوقات می‌بینیم به خداوند متعال نسبت دهیم.

۴۸. مبدأ کمال و خوبی که مخلوقات دارند ...

- (۱) از مخلوقات دیگر دریافت کرده‌اند.
(۲) از خودشان گرفته‌اند.
(۳) از درون خود جوشیده و گرفته‌اند.
(۴) از خالق دریافت کرده‌اند.

۴۹. ذکرهای «سبحان ربّی العظیم و بحمده» و «الحمد لله ربّ العالمین» به ترتیب چه موضوعی را بیان می‌کند؟

- (۱) حمد - حمد
(۲) تسبیح - حمد
(۳) حمد - تسبیح
(۴) تسبیح - تسبیح

۵۰. صفت‌های «رنج، ضعف، نور، سقاء» به ترتیب بیانگر چه صفاتی هستند؟

- (۱) سلبی - سلبی - ثبوتی - ثبوتی
(۲) سلبی - سلبی - سلبی - ثبوتی
(۳) ثبوتی - سلبی - سلبی - ثبوتی
(۴) سلبی - ثبوتی - ثبوتی - ثبوتی

۵۱. صفت‌های «محدود، خالق، نیاز، رحمت» به ترتیب بیانگر چه صفاتی هستند؟

- (۱) سلبی - ثبوتی - ثبوتی - سلبی
(۲) سلبی - ثبوتی - سلبی - ثبوتی
(۳) ثبوتی - ثبوتی - ثبوتی - سلبی
(۴) سلبی - سلبی - سلبی - ثبوتی

۵۲. نقص و کمال به ترتیب نام‌های دیگری هستند برای صفات ...

- (۱) ثبوتی و ثبوتی
(۲) سلبی و سلبی
(۳) سلبی و ثبوتی
(۴) ثبوتی و سلبی

۵۳. با گفتن کدام عبارت، خداوند را از هر نقص و عیبی منزّه می‌دانیم؟

- (۱) سبحان الله
(۲) الحمد لله
(۳) شکرًا لله
(۴) بسم الله

۵۴. در تسبیح، خداوند را از پاک و منزّه می‌دانیم.

- (۱) صفات کمالی
(۲) صفات سلبی
(۳) صفات جمالی
(۴) صفات ثبوتی

۵۵. کسی و چیزی قابل ستایش است که:

- (۱) کاستن و افزودن و تغییر در او باشد.
(۲) عجز و نیاز در او باشد.
(۳) کمالات و زیبایی‌هایی در او باشد.
(۴) رنج و گداز و بیم در او باشد.

۵۶. اگر معتقد باشیم که ستایش حقیقی از آن خداست، این اعتقاد را با کدام ذکر بیان می‌کنیم؟

- (۱) ایّاک نستعین
(۲) سبحان الله
(۳) ایّاک نعبد
(۴) الحمد لله

۵۷. در حمد و ستایش خداوند، همواره او را بیان می‌کنیم.

- (۱) صفات محدود (۲) صفات سلبی (۳) صفات مخلوق (۴) صفات ثبوتی

۵۸. آیه شریفه «و هو الغفور الودود» به کدام موضوع اشاره ندارد؟

- (۱) خداوند قدرتش بر همه چیز سیطره دارد. (۲) خداوند دوستدار بندگان است.
(۳) خداوند آمرزنده گناهان است. (۴) «غفور» و «ودود» از صفات ثبوتی است.

۵۹. آیه شریفه «إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى» به کدام موضوع اشاره ندارد؟

- (۱) خداوند بر همه چیز احاطه علمی دارد. (۲) خداوند از آنچه که چشم ما می‌بیند و گوش ما می‌شنود آگاه است.
(۳) خداوند گناهکاران را با آغوش باز می‌پذیرد. (۴) او از رگ گردن به ما نزدیک‌تر است.

۶۰. حدیث شریف از پیامبر گرامی (ص) «ما عرفناك حقَّ معرفتك» به کدام موضوع اشاره ندارد؟

- (۱) انسان محدود است و خداوند نامحدود. (۲) خدا و معاد را می‌توان به درستی شناخت.
(۳) محدود نمی‌تواند بر نامحدود علم کامل پیدا کند. (۴) مخلوق نمی‌تواند بر خالق احاطه علمی داشته باشد.

۶۱. آیه شریفه «و من يُشَاقِّ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ» به کدام موضوع اشاره ندارد؟

- (۱) کسانی هستند که دشمن خدا هستند. (۲) خداوند به سختی عقوبت می‌کند.
(۳) خداوند مجازات‌کننده حق‌ستیزان است. (۴) دوستان خدا در رحمت و مهربانی قرار دارند.

۶۲. آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ» به کدام موضوع اشاره ندارد؟

- (۱) خداوند محب توبه‌کاران است. (۲) خداوند محبوب توبه‌کاران است.
(۳) خداوند توبه‌کنندگان را با آغوش بازمی‌پذیرد. (۴) توبه‌کاران محبوب خداوند هستند.

۶۳. آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ» به کدام موضوع اشاره ندارد؟

- (۱) خداوند اراده ظلم و ستم به کسی را ندارد. (۲) انسان‌ها اراده ظلم و ستم به خود و دیگران دارند.
(۳) خداوند ستمکاری را که توبه می‌کند را دوست دارد. (۴) انسان‌ها با گناه و خطا به خود ظلم می‌کنند.

پاسخنامه تشریحی

۱. گزینه ۱) دو راه خداشناسی: اندیشه و تفکر در کتاب آفرینش و اندیشه در کتاب آسمانی (قرآن، تورات ...)
۲. گزینه ۲) مُستعین: یاری جوینده / مُستعان: یاری رسان
۳. گزینه ۴) مقصود از شناخت خدا، شناخت صفات اوست و البته ما هیچ‌گاه نمی‌توانیم ذات خدا را بشناسیم و افعال و کارهای خدا را مستقیماً نمی‌توانیم ببینیم.
۴. گزینه ۳) صفات سلبی یعنی صفاتی که جنبه منفی دارد و در خداوند راه ندارد.
۵. گزینه ۳) اول شناخت (آگاهی، علم)، بعد ایمان و باور به شناخت‌ها و سپس فعل و کار و عمل
۶. گزینه ۲) توام راهنمایی ← هدایتگری (هادی)
۷. گزینه ۴) جایگاه ایمان و باور دل است و جایگاه علم و دانش عقل و ذهن است.
۸. گزینه ۱) توحید یعنی اعتقاد به یگانگی و یکتاپرستی خداوند در ذات، صفات و کارهای او
۹. گزینه ۳) بودن پیش از همه مخلوقات ← ازلی / بودن پس از همه مخلوقات ← ابدی
۱۰. گزینه ۴) ترجمه گزینه‌ها:

انسان و غیرانسان است.

۲۵. گزینۀ ۴) در این آیه شریفه «ظلم» که از صفات منفی و سلبی است از خداوند نفی شده است.

۲۶. گزینۀ ۱) یُشَاقُّ الله = دشمنی با خدا / شدید العِقَاب = عذاب الهی

۲۷. گزینۀ ۲) دوستدار = الوَدود (وُدّ = دوست داشتن)

۲۸. گزینۀ ۳) گناه و خطا مسیری است شیطانی که به نابودی و هلاکت می‌انجامد.

۲۹. گزینۀ ۴) تکالیف و دستوراتی که در اسلام آمده به اندازه توان انسان است و انسان می‌تواند آن‌ها را انجام دهد اگر چه کمی دشوار است ولی در حد طاقت بشری است و این احکام سبب پاکی و طهارت روح از آلودگی می‌شود.

۳۰. گزینۀ ۲) یکی از الطاف خداوند در حق بندگان این است که اگر آدمی مرتکب گناه شد در توبه و بازگشت باز است و خداوند «تَوَّابِن» را دوست دارد.

۳۱. گزینۀ ۱) ترجمۀ آیه شریفه: قطعاً خداوند اصلاً هیچ‌گاه به مردم ستم نمی‌کند بلکه این مردم هستند که خودشان به خودشان ستم می‌کنند.

۳۲. گزینۀ ۲) انجام احکام و دستورات دینی ما رابه خوشبختی دنیا و آخرت می‌رساند.

۳۳. گزینۀ ۱) رازق = روزی‌رسان / ناصر = یاری‌کننده / مولی = سرپرست و ولی

۳۴. گزینۀ ۴) پیام آیات: ۱) اراده خداوند نسبت به پاک کردن انسان ۲) کامل کردن نعمت‌ها ۳) خداوند قدردان و داناست ۴) نفی سختی از انسان

۳۵. گزینۀ ۱) لازمه نعمت‌های فراوانی که خداوند به انسان داده است سپاسگزاری از سوی انسان است.

۳۶. گزینۀ ۲) در سوره توحید (اخلاص) می‌خوانیم: قل هو الله أحد (بی‌همتایی) الله الصمد (بی‌نیازی)

۳۷. گزینۀ ۲) یکی از راه‌های خداشناسی پی بردن از «اثر» به «مؤثر» است.

۳۸. گزینۀ ۳) یوم الدین = روز جزا (قیامت) / مغضوب علیهم = غضب شدگان / ضالین = گمراهان

۳۹. گزینۀ ۱) در سوره حمد به ربوبیت (پروردگاری) خداوند اشاره شده است. (الحمد لله رب العالمین) و در سوره توحید چنین موضوعی نیامده است.

۴۰. گزینۀ ۴) در سوره حمد آمده است: إهدنا الصراط المستقیم (هدایت‌گری) صراط الذین أنعمت علیهم (نعمت‌بخشی خداوند)

۴۱. گزینۀ ۳) با دیدن هر پدیده به دو موضوع پی می‌بریم:

۱) قطعاً او به آشکار آگاه است و آنچه که پنهان است.

۲) و او آمرزنده و دوستدار است.

۳) قطعاً خداوند توبه‌کنندگان را دوست می‌دارد.

۴) آن‌چنان که شایسته معرفت توست، تو را نشناختیم.

۱۱. گزینۀ ۲) حکیم، کریم، عظیم و ... از صفات ثبوتیه است.

۱۲. گزینۀ ۳) رنج، گداختن، ذوب شدن، آب شدن و از بین رفتن، درد، نیاز، بیم و امید و ... از صفات منفی و سلبیه است.

۱۳. گزینۀ ۴) از نظر عقلی موجود محدود نمی‌تواند احاطه بر موجود نامحدود داشته باشد پس شناخت کامل خداوند که موجود نامحدود و بی‌کرانه است از سوی موجود محدود یعنی انسان ناممکن است.

۱۴. گزینۀ ۱) ذهن آدمی همواره دغدغه خداشناسی دارد و می‌خواهد بفهمد که او کیست.

۱۵. گزینۀ ۲) انسان برای شناخت خدا و صفات او نیاز به منبعی دارد که کامل و مطمئن باشد و در آن خطا و نقص و جهل نباشد.

۱۶. گزینۀ ۲) این حدیث از پیامبر(ص) روایت شده و در مورد محدودیت شناخت و معرفت به خداست.

۱۷. گزینۀ ۴) یعلم = می‌داند / الجهر = آشکار / یخفی = پنهان است

۱۸. گزینۀ ۱) ما می‌توانیم از طریق کلام الهی (وحی، قرآن) به صفات خداوند و بی‌کرانگی آن صفات علم پیدا کنیم.

۱۹. گزینۀ ۳) راه شناخت صفات خداوند چندان ارتباطی با بحث مرگ و مراحل پس از آن ندارد.

۲۰. گزینۀ ۲) در گزینۀ‌های ۱، ۳ و ۴ با توجه به واژه «یعلم» به علم الهی می‌رسیم ولی در گزینۀ ۲ در مورد یاد خدا و ارتباط آن با آرامش قلب می‌باشد.

۲۱. گزینۀ ۴) پیام آیات: ۱) خداوند ظلم نمی‌کند انسان‌ها ظلم می‌کنند.

۲) خداوند آرامش را در دل مؤمنان می‌اندازد.

۳) آفرینش انسان هدفدار است و بیهوده نیست.

۴) هر کس با خدا مبارزه کند بداند که خداوند «شدید العِقَاب» است.

۲۲. گزینۀ ۴) خداوند در آیه شریفه (كَتَبَ عَلٰی نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ / انعام ۱۲) رحمت و مهرورزی را بر خود نوشته و واجب ساخته است.

۲۳. گزینۀ ۱) الجهر = آشکار / مخفی = پنهان

۲۴. گزینۀ ۳) براساس آیه شریفه (و رحمتی وَسِعَتْ كُلَّ شَیْءٍ / اعراف ۱۵۶) رحمت و مهربانی خداوند گسترش دارد و فراگیر

(۱) پدیدآورنده دارد (وجود پدیدآورنده)

(۲) پدیدآورنده صفاتی مانند علم، قدرت، اراده و ... دارد

۴۲. گزینه ۲) برگ درخت و زیبایی و شگفتی آن (اثر) ← کردگار و آفریدگار دارد و خود به خود به وجود نیامده است. (مؤثر دارد)

۴۳. گزینه ۱) بیت (برگ درختان سبز ...) به موجودات محسوس می‌پردازد که در عالم خلقت وجود دارد و این طریق خداشناسی راه آسان است و همه انسان‌ها می‌توانند از نظم و شگفتی و زیبایی که در برگ درخت و پدیده‌های دیگر وجود دارد پی به خدا و صفات زیبای او ببرند.

۴۴. گزینه ۴) بعد از پذیرش این‌که ساختمان خود به خود به وجود نمی‌آید و قطعاً سازنده‌ای دارد به این موضوع می‌رسیم که این سازنده باید هم قادر و توانا باشد و هم علم و دانش ساختن چنین بنایی داشته باشد.

۴۵. گزینه ۲) با افزایش علم و دانش، درمی‌یابیم که خالق هستی به عنوان مهندس و معمار جهان باید دانایی و توانایی داشته باشد که بتواند این جهان با شکوه و پر عظمت را بنا کند.

۴۶. گزینه ۱) عقل و اندیشه انسان در برابر شگفتی‌های جهان سر تعظیم فرود آورده و «حیرت» او افزایش می‌یابد.

۴۷. گزینه ۴) صفات مثبت کمال و جمال را می‌توان به خداوند نسبت داد ولی نمی‌توان صفت نقص و محدود را به او نسبت داد.

۴۸. گزینه ۴) مخلوقات و آفریده‌ها در ذات خود چیزی ندارند و نداشتند و هر چه دارند از خالق هستی دریافت کرده‌اند.

۴۹. گزینه ۲) سبحان = تسبیح / الحمد = حمد و ستایش

۵۰. گزینه ۱) رنج و ضعف از صفات منفی (سلبی) و نور و سخا از صفات مثبت (ثبوتی) است.

۵۱. گزینه ۲) محدود و نیاز از صفات سلبی و خالق و رحمت از

صفات ثبوتی است.

۵۲. گزینه ۳) نقص و نداشتن (عدم) از صفات سلبی و کمال و داشتن (وجود) از صفات ثبوتی است.

۵۳. گزینه ۱) با گفتن ذکر «سبحان الله» خداوند را از صفات سلبی و نقص تسبیح نموده و پاک می‌کنیم.

۵۴. گزینه ۲) با ذکر «تسبیح» خداوند را منزّه می‌دانیم از هر نوع صفات منفی و سلبی

۵۵. گزینه ۳) ما به خاطر داشته‌ها و وجودها و کمالات و زیبایی‌ها خداوند را ستایش (حمد) می‌گوییم.

۵۶. گزینه ۴) در واقع با گفتن ذکر «الحمد لله» خداوند را به خاطر صفات کمال و جمال می‌ستاییم.

۵۷. گزینه ۴) در حمد و ستایش صفات ثبوتی خداوند را ذکر می‌کنیم و در تسبیح صفات سلبی او را بیان می‌کنیم.

۵۸. گزینه ۱) در آیه شریفه (و هو الغفور الودود) از قدرت و سیطره خداوند بحثی نمی‌کند بلکه از آمرزش و دوست داشتن او سخن به میان آمده است.

۵۹. گزینه ۳) در آیه مطرح شده سخن از علم و آگاهی خداوند است و از توبه‌پذیری بحثی به میان نیامده است.

۶۰. گزینه ۲) در حدیث ذکر شده از خداشناسی (حقّ معرفت حق) سخن رفته و از معاد و قیامت خبری نیست.

۶۱. گزینه ۴) آیه شریفه از کسانی صحبت می‌کند که با خداوند دشمنی و عناد دارند (يُشَاقُّ، شديد العقاب)

۶۲. گزینه ۲) مقصود آیه شریفه این است که خداوند «مُحِبٌّ» است و توبه‌کنندگان «محبوب» خداوند (يُحِبُّ التَّوَّابِينَ) می‌باشند.

۶۳. گزینه ۳) در آیه شریفه بحثی از توبه و دوست داشتن نشده است.

یادداشت‌های خودم
